

CAPITOLUL 9

PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE A ROMÂNIEI

Asigurarea unei dezvoltări economice durabile contribuie simultan atât la creșterea nivelului de securitate individuală, cât și la asigurarea resurselor necesare pentru reforma și modernizarea sectorului de securitate în ansamblul său. Conceptele de prosperitate și securitate sunt indivizibile, stabilitatea internă fiind doar o consecință a atingerii unui anumit grad de siguranță economică la nivel individual și a promovării la nivelul statului a unor politici financiare și economice coerente, care să sprijine atragerea investițiilor străine și implementarea unor mecanisme sustenabile de piață.

În acest sens, creșterea economică realizată în perioada 2001-2002 permite conturarea unor premise pozitive asupra situației pe linie ascendentă, care favorizează reducerea deficitului bugetar, diminuarea inflației, creșterea rezervelor statului și posibilitatea menținerii unui nivel cel puțin constant al resurselor alocate sectorului de securitate și apărare. De asemenea cooperarea cu instituțiile financiare instituționale a contribuit la îmbunătățirea utilizării asistenței oferite României și eficientizarea politicilor economice interne.

9.1. PERIOADA 2001-2002 – PERIOADA SCHIMBĂRII ȘI DEZVOLTĂRII SUSȚINUTE

Se apreciază că în anul 2002 **produsul intern brut (PIB) a crescut în România cu 4,9%, ca urmare a menținerii la cote ridicate a activității industriale și de construcții, dar mai ales, pe baza revigorării serviciilor.** Cumulat, în perioada 2001-2002, produsul intern brut a crescut cu circa 11% față de anul 2000, reușindu-se astfel anularea regresului din perioada anterioară. În prezent, produsul intern brut este – în termeni reali – la nivelul anului 1996.

- modificări procentuale anuale -

	2000	2001	2002	2002 comparativ cu 2000=100	2002 comparativ cu 1996=100
Industrie	+5,9	+7,9	+7,2	115,7	105,3
Agricultură, silvicultură, piscicultură, exploatare forestieră	-18,1	+25,2	-3,9	120,3	90,0
Construcții	+6,3	+5,3	+6,9	112,6	90,2
Total servicii	+5,5	+0,8	+5,3	106,1	99,4
PIB	+2,1	+5,7	+4,9	110,9	100,1

În structură, contribuția ramurilor la crearea produsului intern brut relevă o îmbunătățire a stării de proporționalitate, dar și o evoluție către structurile moderne, caracteristice economiilor dezvoltate. Sugestiv în acest sens este faptul că, datorită reformelor structurale, economia românească are, în prezent, capacitatea de a răspunde rapid la cerințele pieței, **valorificând în timp real oportunitățile mediului economic internațional.**

În altă ordine de idei, trebuie evidențiat că pentru prima dată s-a ajuns ca în condiții normale – respectiv fără influența datorată alegerilor – să se înregistreze o contribuție echivalentă a industriei și serviciilor la creșterea produsului intern brut:

- % -

	2000	2001	2002
Valoarea adăugată brută în:			
- Industrie	+1,5	+2,1	+2,1
- Agricultură, silvicultură, piscicultură, exploatare forestieră	-2,4	+2,8	-0,5
- Construcții	+0,3	+0,3	+0,3
- Servicii	+2,6	+0,4	+2,3
- Alte componente	+0,2	+0,1	+0,7
PIB	+2,1	+5,7	+4,9

De asemenea, este de reținut și faptul că perioada 2001-2002 s-a caracterizat printr-o îmbunătățire a eficienței, respectiv o **reducere semnificativă a consumurilor intermediare**.

În termeni reali, pe total economie, ponderea consumului intermediar în producție s-a redus în cei doi ani cu mai mult de un punct procentual, de la 55,3% în 2000 la 54,2% în 2002.

- procente, prețuri comparabile -

	2000	2002
Consumul intermediar în:		
- Industrie	69,7	66,1
- Agricultură, silvicultură, exploatare forestieră	48,0	46,8
- Construcții	55,0	58,4
- Servicii	40,1	40,1

Semnificativ este și faptul că cea mai mare reducere a consumurilor a avut loc în industrie, ceea ce reflectă, o dată în plus, efectele restructurării și eficientizării continue a activității din acest sector.

Serviciile – atât cele destinate populației, cât și întreprinderilor – condiționate direct de creșterea veniturilor și de îmbunătățirea caracterului funcțional al economiei de piață au înregistrat un progres semnificativ în anul 2002.

Pe ansamblul anului 2002 creșterea valorii adăugate brute obținute în sectorul serviciilor a fost de 5,3%, ceea ce, alături de creșterea de 0,8% din 2001, înseamnă un spor față de 2000 de 6,1%.

În anul 2002 s-a înregistrat un **deficit al balanței comerciale** de 4,2 mld. EUR, sub nivelul înregistrat în anul precedent (4,7 mld. EUR).

Valoarea comerțului exterior (export FOB + import CIF) în anul 2002 a crescut cu circa 12% față de anul precedent. Exporturile de bunuri au fost în valoare de 14,7 mld. EUR, reprezentând o creștere cu 15,4% față de anul anterior, iar importurile au atins valoarea de 18,9 mld. EUR, respectiv o creștere cu 8,6%.

Deficitul balanței comerciale din anul 2002 s-a datorat, în principal, soldului negativ la unele grupe de produse, cum ar fi: produse ale industriei construcțiilor de mașini (-2,7 mld. EUR), produse ale industriei chimice (-1,1 mld. EUR), produse minerale (-1,2 mld. EUR), produse agroalimentare (-0,8 mld. EUR), sold compensat într-o oarecare măsură de excedentul înregistrat la produse ale industriei ușoare (+1,7 mld. EUR), produse din lemn, inclusiv mobilă (+0,7 mld. EUR), și metale comune și articole din metal (+0,5 mld. EUR).

În ultimii doi ani, **inflația s-a situat pe un trend constant descrescător**, constituind un semnal pozitiv, de natură să conducă la recâștigarea încrederii populației în moneda națională.

La sfârșitul anului 2002 inflația a fost de 17,8% (decembrie/decembrie an anterior), comparativ cu 30,3% în anul 2001 și cu 40,7% în anul 2000.

- % -

	Decembrie 2001 față de decembrie 2000	Decembrie 2002 față de decembrie 2001	Rata medie lunară a inflației, în perioada 1.I – 31.XII	
			2001	2002
TOTAL	130,3	117,8	+2,2	+1,4
Mărfuri alimentare	127,0	115,8	+2,0	+1,2
Mărfuri nealimentare	131,4	118,8	+2,3	+1,4
Servicii	136,2	121,0	+2,6	+1,6

De altfel, în anul 2002, trendul descendent al inflației a cunoscut o consolidare remarcabilă, rata inflației fiind cea mai redusă după anul 1990.

Această tendință de reducere graduală a inflației este reflectată și de evoluția ratei medii lunare a inflației, înregistrată în intervalul 2000 – 2002, care, așa cum arată datele statistice, s-a redus de la 2,9% în anul 2000 la 2,2% în 2001 și 1,4% în 2002. Trebuie menționat că în anul 2002 au fost luni când rata inflației s-a situat sub 1%.

Procesul de dezinflație din ultimii ani a fost susținut de un ansamblu de factori, în cadrul cărora o contribuție deosebită au avut:

- **politica monetară prudentă** adoptată de BNR și **evoluția cursului de schimb**;
- **menținerea la nivel scăzut a deficitului bugetar** (circa 2,5% în anul 2002 din PIB-ul estimat față de 3,2% în anul 2001) și finanțarea neinflaționistă a acestuia din surse preponderent externe;
- **reducerea durabilă a anticipațiilor inflaționiste** ale agenților economici, pe fondul unei creșteri economice sustenabile;
- **reducerea necesarului de corecții la nivelul prețurilor reglementate**;

- **limitarea creșterilor salariale în sectorul public** prin inițierea unui proces continuu de monitorizare.

În structura prețurilor de consum, atât în anul 2001, cât și în 2002, creșteri mai accentuate s-au înregistrat la tarifele pentru servicii și la mărfurile nealimentare, aceste creșteri situându-se peste nivelul indicelui general al prețurilor de consum, în timp ce prețurile mărfurilor alimentare cu cea mai mare pondere în IPC au înregistrat creșteri sub nivelul indicelui general.

Creșterea prețurilor mărfurilor alimentare (prețuri libere) și-a redus contribuția la creșterea inflației de la 11,9% în 2001, la 7,1% în anul 2002.

Rata șomajului înregistrată în luna decembrie 2002 a fost de 8,4%, calculată în raport cu populația activă civilă, față de 8,8% în luna decembrie 2001 și 10,5% în decembrie 2000. Și în cazul femeilor, rata șomajului a scăzut la 7,8% în decembrie 2002, de la 10,1%, cât s-a înregistrat în luna decembrie 2000.

9.2. EVOLUȚIA ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN PRIMELE NOUĂ LUNI ALE ANULUI 2003

Primele 9 luni ale anului 2003 au fost caracterizate de menținerea creșterii economice la un nivel ridicat, în pofida atât a secetei care a afectat întreg spațiul european – România într-o mai mare măsură –, cât și a întârzierii expansiunii economice în UE în general și a economiilor principalilor parteneri comerciali ai României în special.

Astfel, în perioada ianuarie-septembrie 2003, **produsul intern brut** a crescut cu 4,7% față de aceeași perioadă a anului precedent, creșterea fiind determinată de expansiunea **cererii interne** cu 6,2% și în cadrul acesteia de **formarea brută de capital fix** (+8%) și de **consumul populației** (+6%).

Se remarcă contribuția negativă a cererii externe la creșterea economică, datorită creșterii **deficitului balanței comerciale** cu 21,7% în perioada analizată față de perioada corespunzătoare a anului precedent.

Un element de noutate constă în faptul că **serviciile** au devenit sectorul cu cea mai mare contribuție la formarea PIB (1,9%), depășind-o pe cea a industriei (1,4%).

Agricultura a avut o contribuție de 0,6% exclusiv pe seama creșterii din sectorul zootehnic.

În perioada analizată, **deficitul balanței comerciale** a crescut într-o măsură mai mare decât s-a anticipat inițial, ca urmare a faptului că creșterea importurilor (+10,6%) a depășit-o pe cea a exporturilor (+7,6%), pe fondul creșterii creditului intern neguvernamental și a cererii crescute a populației pentru bunuri durabile din import. În cadrul **importurilor**, cele mai importante creșteri s-au înregistrat la bunuri de capital (14,7%), cereale (de circa 8 ori) și gaze naturale (78,4%). Această creștere s-a transmis într-o lărgire a **deficitului de cont curent**. Printre factorii care au alimentat creșterea importurilor se numără iarna 2002-2003 prelungită, seceta din timpul verii, nevoia economiei românești de tehnologie și echipamente moderne, precum și facilitățile de creditare a populației.

Rata șomajului înregistrat s-a situat la 7,0% în octombrie 2003 față de 8,2% în octombrie 2002. Pe ansamblul economiei numărul de salariați a crescut cu 72.000 de persoane în luna septembrie față de ianuarie.

Ca urmare a avansării procesului de privatizare/restructurare, dar și de creștere a productivității muncii, efectivele de salariați din industrie au fost cu 25.000 de persoane mai reduse.

Mixul coerent și echilibrat de politici economice a contribuit decisiv la continuarea **procesului de dezinflație** în primele 10 luni ale anului 2003. **Rata inflației** la sfârșitul lunii octombrie 2003 a fost de 11,2% față de decembrie 2002, comparativ cu 12,3% în aceeași perioadă a anului precedent, o creștere mai accentuată înregistrându-se la mărfurile nealimentare (+12,9%) pe fondul ajustărilor prețurilor la energie electrică și gaze. Rata medie lunară în primele 10 luni a fost de 1,1%, existând patru luni cu inflație de sub 1,0%.

Activitatea industrială în primele 9 luni ale anului 2003 a înregistrat o creștere cu 3,3% față de perioada similară din 2002, semnificativ fiind faptul că începând din luna februarie evoluția se situează pe un trend crescător, în lunile iunie și iulie înregistrându-se cele mai mari creșteri din perioadă, respectiv de 6,7% față de lunile corespunzătoare din 2002. Totodată, în perioada februarie - septembrie, producția industrială a crescut lună de lună cu valori cuprinse între 0,3% și 11,6%, mai puțin în luna august, când producția industrială a scăzut cu 8,1% față de luna precedentă. Ca urmare, în trimestrul II 2003 față de trimestrul precedent, producția industrială a crescut cu 12,7%, iar industria prelucrătoare cu 16%, dar în trimestrul III 2003 s-a produs o încetinire a evoluției producției industriale, care a crescut față de trimestrul II doar cu 1,7%, iar industria prelucrătoare cu 1,5%.

Creșterea moderată a industriei a fost rezultatul, în principal, al unor factori de natură conjuncturală ce au acționat cu deosebire în prima parte a perioadei, precum iarna prelungită și oprirea temporară a unor capacități de producție pentru revizii și modernizări.

Pe cele trei sectoare ale industriei situația se prezintă astfel: în industria extractivă s-a înregistrat o reducere a producției cu 2,7%; în industria prelucrătoare și în sectorul energetic s-a realizat o creștere cu 4,0%, respectiv cu 2,8%.

Este de menționat că în unele ramuri ale industriei prelucrătoare s-au înregistrat creșteri semnificative, spre exemplu: produse din cauciuc și mase plastice +42,7%; echipamente, aparate radio, televiziune și comunicații +25,3%; prelucrarea lemnului +16,6%; industria alimentară și a băuturilor +13,8%; mijloace de transport, neincluse la cele rutiere +11,1%; mijloace de transport rutier +10,4%; industria mobilei +7,5%; mașini și aparate electrice +7,1%. Aceste ramuri au reușit să compenseze scăderile din unele ramuri cu pondere importantă în cadrul industriei, în principal: metalurgie -20,6%; mașini și echipamente -7,1%; materiale de construcții -6,2%; produse textile -4,2%; prelucrarea țiteiului -3,4%; construcții metalice -1,2%.

Ținând seama de posibilitățile limitate de creștere în industria extractivă, precum și de necesitatea reducerii intensității energetice în sectorul productiv al economiei, se apreciază că **industria prelucrătoare** va avea rolul principal în dezvoltarea industrială a țării, cu un ritm mediu anual de 6,6%, superior celui pe ansamblul industriei.

9.3. NIVELURILE PRELIMINATE ALE PRINCIPALILOR INDICATORI ÎN ANUL 2003

Aplicarea Planului de acțiune pentru anii 2003-2004 în vederea implementării Programului de guvernare – ale cărui obiective și politici economice sunt orientate către restructurarea și dezvoltarea sectorului real – va asigura amplificarea creșterii economice, cu atât mai mult cu cât reforma economică întreprinsă începând cu anul 2001 și accelerată în 2002 a îmbunătățit semnificativ acțiunea stimulatorie a factorilor interni de dezvoltare.

Produsul intern brut se estimează că va crește în anul 2003 cu 4,8%, pe seama măririi volumului de activitate, cu deosebire în ramurile producătoare de bunuri.

Pentru anul 2003 se preconizează o continuare a tendinței, începută în anul 2001 și accentuată în anul 2002, de **utilizare a produsului intern brut** cu precădere pentru acumulare. **Formarea brută de capital fix** se preliminară că va crește în anul 2003 cu 10,5%, în condițiile în care cererea internă, în ansamblul său, va crește cu 5,1%. Deficitul balanței comerciale ar urma să provină din achizițiile tot mai însemnate de echipamente și tehnologii performante, precum și dintr-o acoperire într-o mai mare măsură a cererii de consum prin importuri. Ritmurile de creștere pe fiecare destinație a produsului intern brut sunt următoarele:

- modificări procentuale față de anul anterior -

	2001	2002	2003 Proгноză
Cererea internă, din care:	+8,2	+3,9	+5,1
- Consumul individual efectiv al gospodăriilor	+6,6	+3,0	+3,8
- Consumul colectiv efectiv al administrației publice	-0,3	+2,1	+2,0
- Formarea brută de capital fix	+9,1	+8,3	+10,5
- Modificarea stocurilor (procente) *	+1,8	0,0	+0,2
Exportul net (procente) *	-3,0	+0,7	-0,7
- Exporturi de bunuri și servicii	+11,1	+16,9	+9,6
- Importuri de bunuri și servicii	+17,2	+12,1	+9,9
PIB	+5,7	+4,9	+4,8

*) Contribuția la creșterea reală a produsului intern brut.

Consumul individual efectiv al gospodăriilor va crește cu o rată mai mică decât PIB (+3,8%), având, în schimb, o dinamică mai mare decât consumul colectiv efectiv al administrației publice, ultimul fiind restrâns în principal datorită măsurilor luate în scopul consolidării fiscale. Pe latura cererii, acest lucru va reduce presiunea inflaționistă. În aceste condiții, consumul individual efectiv al gospodăriilor va reprezenta, în anul 2003, 75,4% din produsul intern brut.

Pe latura ofertei, se estimează ritmuri superioare de creștere față de produsul intern brut în industrie și construcții. Evoluția valorii adăugate brute în principalele ramuri se prezintă astfel:

- modificări procentuale față de an anterior -

	2001	2002	2003 Proгноză
Industrie	+7,9	+7,2	+5,2
Agricultură, silvicultură și piscicultură	+25,2	-3,9	+2,4
Construcții	+5,3	+6,9	+7,7
Comerț, hoteluri și restaurante	+1,5	+6,8	+5,4
Transporturi și comunicații	+2,0	+5,6	+5,2
Financiar-bancar și asigurări	+0,2	+4,8	+4,1
Alte servicii	-0,1	+4,4	+5,6
Valoarea adăugată brută pe total economie	+6,3	+4,7	+4,5
PIB	+5,7	+4,9	+4,8

În domeniul **inflației**, se preconizează o reducere graduală. În ceea ce privește ritmul dezinflației, în anul 2003 rata inflației se va reduce față de sfârșitul anului 2002 la 14,0%, în timp ce media anuală se va situa sub 16%.

În domeniul resurselor umane, creșterea economică susținută va fi însoțită de o majorare a numărului de salariați, în condițiile unei îmbunătățiri importante a productivității muncii. Numărul mediu de salariați se va majora cu circa 40.000 de persoane, iar rata șomajului se estimează că va ajunge la sfârșitul anului la 8%.

9.4. PERSPECTIVELE MACROECONOMICE ÎN PERIOADA 2004-2007

Realizările de până în prezent, în condițiile accelerării reformei structurale și creării unei economii de piață funcționale, vor asigura, pe termen mediu, o creștere economică susținută și vor face ca, în viitor, economia românească să nu mai treacă prin perioade de regres.

Pentru perioada 2004-2007 principalele direcții de acțiune în vederea asigurării creșterii economice sunt:

- sporirea ratei investițiilor prin participarea semnificativă a capitalului național și atragerea resurselor externe;
- creșterea fluxului de capital străin și a colaborării economice internaționale, sprijinite prin perfecționarea cadrului legislativ și prin definirea unor pachete de oferte complete de investiții;
- creșterea competitivității externe, concomitent cu modificarea structurii exporturilor românești în favoarea produselor cu valoare adăugată sporită;
- dezvoltarea unui mediu de afaceri funcțional și atractiv;
- dezvoltarea competiției de piață;
- modernizarea industriei, agriculturii, infrastructurii și serviciilor;
- stimularea întreprinderilor mici și mijlocii prin politici financiare adecvate;
- îmbunătățirea utilizării resurselor de muncă atât prin majorarea numărului de salariați, cât și prin creșterea generală a gradului de ocupare.

Pentru perioada 2004-2007 **produsul intern brut** se estimează că va crește cu un ritm de peste 5%, în principal, pe baza majorării contribuției cererii interne și, în cadrul acesteia, a formării brute de capital fix. Evoluția prognozată a principalilor indicatori macroeconomici se prezintă astfel:

-modificare procentuală față de anul anterior -

	2004	2005	2006	2007
PIB	+5,6	+5,2	+5,1	+5,1
Producția industrială	+5,3	+4,9	+5,0	+5,0
Producția agricolă	+4,8	+4,6	+3,4	+3,1
Export	+11,2	+7,6	+6,8	+6,3
Import CIF	+9,4	+8,8	+7,7	+7,0
Rata inflației	9,0	7,0	4,0	3,0
Rata șomajului	8,2	7,6	7,4	7,2

Echilibrul dintre contribuția cererii interne și externe la creșterea produsului intern brut se va realiza în condițiile unor creșteri importante înregistrate de toate componentele, printr-o reducere a dinamicii importurilor de bunuri, ca urmare a îmbunătățirii competitivității interne a producției naționale.

CAPITOLUL 9

Exportul net va avea în perioada 2004-2007 o contribuție ușor pozitivă la creșterea reală a produsului intern brut.

Pentru perioada 2004-2007 se estimează continuarea **procesului de dezinflație**, proces caracterizat atât printr-o reducere a ratei inflației până la 3% în anul 2007 cât, mai ales, printr-o uniformizare a evoluțiilor lunare, care va asigura apropierea sensibilă a mediei anuale a ratei inflației de nivelul înregistrat la sfârșit de an.

- % -

	2004	2005	2006	2007
Indicele prețului de consum				
- decembrie față de decembrie an anterior	109,0	107,0	104,0	103,0
- medie an/medie an anterior	111,5	108,0	106,0	104,0
Deflatorul PIB	111,5	108,2	106,2	104,2

În domeniul **resurselor umane**, creșterea economică va fi însoțită de o majorare a numărului de salariați cu 115.000 de persoane în perioada 2004-2007, în condițiile unei îmbunătățiri importante a productivității muncii. Ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii va fi peste ritmul de creștere a produsului intern brut. În aceste condiții rata șomajului se va menține pe traiectoria descrescătoare estimată pentru întreaga perioadă.